

Puhatestűek (Mollusca) biodiverzitása Gyűrűfű térségében

HÉRA ZOLTÁN

H-7400 Kaposvár, Tamási Á. u. 9., Hungary
e-mail: herazg@citromail.hu

HÉRA, Z.: *Biodiversity of mollusks at Gyűrűfű environs (Mollusca).*

Abstract: Zselic Downs is an afforested, low hilly region in South Transdanubia. 39 species (37 Gastropoda, 2 Bivalvia) were found from mosaicstructured area of Gyűrűfű. The most interesting species are: *Vertigo angustior* Jeffreys, 1830, *Vertigo moulinsiana* (Dupuy, 1849).

Keywords: Biodiversity, Hungary, Gyűrűfű, Mollusca checklist, Vertigo

Bevezetés

A biodiverzitás megőrzésének jelentőségét napjainkban egyre szélesedő tábor ismeri. Már nem csak a kutatók képzésében, de az általános és középfokú oktatásban is kellő teret kap a sokféleség jelentősége. A felnőtt generációk (köztük a társadalmi-gazdasági döntéshozatalban vezető tisztségben levők) ez irányú ismerete csekély. E probléma nem magyar sajátosság. Immár 12 éve, hogy egy-egy nemzet kutatói az általuk kítűzött helyszínen és nap(ok)on Biodiverzitás Napot szerveznek. E programok felkeltik a médiák világának érdeklődését, mert 24 órásak („maratoni jellegűek”), sok különleges, kedvelt vagy népszerűtlen, látványos vagy ismeretlen élőlénycsoport szakértői („csodabogarak”) gyűlnek össze és munkájuk nyomán rövid idő alatt rengeteg faj jelenléte kerül kimutatásra („a nagy számok varázsa”). Külön hozadéka e programoknak, hogy jó helyszínválasztással egy-egy különleges értékeket őrző kistrégió, mikroökonómiai egység is megmutathatja potenciálját, miként most Gyűrűfű ökofalu esetében is.

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME) és a Gyűrűfű Egyesület első ízben 2006. május 21-22-én (a Biodiverzitás nemzetközi világnapja alkalmából), majd a két következő évben (2007 június 22-24. és 2008. október 10-12.) is szervezett Gyűrűfűn Biodiverzitás Napot.

Jelen cikk a malakológiai kutatások eredményének bemutatását célozza. A Zselic malakológiai szempontból kevésbé kutatott táj (UHERKOVICH & VARGA 2005.), az elmúlt 60 évben 10 kutató közölt adatokat a területről. A gyűrűfűi mintavételi terület érdekességét az okozza, hogy a mintegy 1 km²-es terület rendkívül mozaikos: nedves mocsárrét, lápszem, száraz gyepek, gyertyános-tölgyes, puhafa fűzliget egyaránt fellelhető. A korábbi somogyi adatok (HÉRA & VARGA 2001.) alapján előzetes becslésként a hazai malakofauna ötöde, mintegy 50 faj előfordulását valószínűsítettem. A helyi védelem alatt álló természetvédelmi területen számítani lehetett védett szárazföldi puhatestűek előfordulására is.

Anyag és módszer

A terület gazdag formakincse és mozaikos vegetációja miatt többféle mintavételi módszer került alkalmazásra. A vízi élettér esetében: a patakmederből és a kútból iszapmarkolás és szitán átmosás, uszadék lefölezése, egyelés. Szárazföldi fauna esetében: fűhálózás, talajfelszíni törmelék rostálása, válogatása, egyelés, rovarszipantó maradékának átvizsgálása.

Eredmények és értékelés

A két vizsgálati évben összesen 39 puhatestű (37 csigafaj és 2 kagylófaj) került elő Gyűrűfű mintavételi területről. A fauna képe nem tér el a Zselic faunájától. A vízi életmódú fajok alacsony fajszaama annak köszönhető, hogy a területen komolyabb vízfolyás nincs, a patakok vízellátása erősen ingadozik, egyes időszakokban a terület jelentős része kiszárad.

A szárazföldi fauna képe bizonyosan nem teljes, a vizsgálatok ismétlésével a fajszám várhatóan tovább emelkedik. Számos közönségesnek mondható faj hiányzik a mintákból. A taxonok elnevezése a CLECOM I. (FALKNER et al. 2001) alapján készült.

Gastropoda

1. *Stagnicola fuscus* (C. Pfeiffer, 1821)
2. *Aplexa hypnorum* (Linnaeus, 1758)
3. *Anisus (Anisus) spirorbis* (Linnaeus, 1758)
4. *Carychium (Carychium) minimum* O.F. Müller, 1774
5. *Succinea putris* (Linnaeus, 1758)
6. *Succinella oblonga* (Draparnaud, 1801)
7. *Oxyloma (Oxyloma) elegans elegans* (Risso, 1826)
8. *Cochlicopa lubrica* (O.F. Müller, 1774)
9. *Cochlicopa lubricella* (Rossmässler, 1834)
10. *Vallonia pulchella* (O.F. Müller, 1774)
11. *Vallonia enniensis* (Gredler, 1856)
12. *Vertigo (Vertigo) antivertigo* (Draparnaud, 1801)
13. *Vertigo (Vertigo) pygmaea* (Draparnaud, 1801)
14. *Vertigo (Vertigo) moulinsiana* (Dupuy, 1849)
15. *Vertigo (Vertilla) angustior* Jeffreys, 1830
16. *Cochlodina (Cochlodina) laminata laminata* (Montagu, 1803)
17. *Macrogastra (Macrogastra) ventricosa ventricosa* (Draparnaud, 1801)
18. *Clausilia (Clausilia) pumila pumila* C. Pfeiffer, 1828
19. *Laciniaria plicata* (Draparnaud, 1801)
20. *Cecilioides (Cecilioides) acicula* (O.F. Müller, 1774)
21. *Punctum (Punctum) pygmaeum* (Draparnaud, 1801)
22. *Euconulus (Euconulus) fulvus* (O.F. Müller, 1774)
23. *Zonitoides (Zonitoides) nitidus* (O.F. Müller, 1774)
24. *Aegopinella minor* (Stabile, 1864)
25. *Limax maximus* Linnaeus, 1758
26. *Limax cinereoniger* Wolf, 1803
27. *Deroceras (Deroceras) laeve* (O.F. Müller, 1774)
28. *Deroceras (Deroceras) agreste* (Linnaeus, 1758)
29. *Arion (Carinarion) silvaticus* Lohmander, 1937
30. *Fruticicola fruticum* (O.F. Müller, 1774)

31. *Helicodonta obvoluta obvoluta* (O.F. Müller, 1774)
32. *Euomphalia strigella strigella* (Draparnaud, 1801)
33. *Monacha (Monacha) cartusiana* (O.F. Müller, 1774)
34. *Pseudotrichia rubiginosa* (Rossmässler, 1838)
35. *Xerolenta obvia obvia* (Menke, 1828)
36. *Cepaea (Austrotachea) vindobonensis* (C. Pfeiffer, 1828)
37. *Helix (Helix) pomatia* Linnaeus, 1758

Bivalvia

38. *Pisidium (Pisidium) amnicum* (O.F. Müller, 1774)
39. *Pisidium (Euglesa) casertanum* (Poli, 1791)

A *Vertigo angustior*, *Vertigo moulinsiana* Natura 2000-es védett fajok. Jelentős egyed-számban élnek a patak menti mocsárréten. Élő egyedek és üres héjak egyaránt előkerültek a mintákból.

Köszönetnyilvánítás

A kezdeményezésért, amely nem csak a faunisztikai ismereteink bővülését szolgálta, de egyedülálló lehetőséget teremt a különböző taxonok kutatói számára a faunakép és a folyamatok többszemponútú elemzésére, a gyors szakmai konzultációra köszönetet mon-dok Kovács Tibornak, a szíves vendéglátásunkért pedig Fridrich Ágnesnek és Istvánnak (Gyűrűfű Egyesület).

Irodalom

- HÉRA Z. & VARGA A. 2001: Somogy megye puhatestű (Mollusca) faunája (in: Ábrahám, L.: Somogy Fauna katalógusa). - Natura Somogyiensis, 1: 29-40.
- UHERKOVICH Á. & VARGA A. 2005: Vizsgálatok a Zselic puhatestű (Mollusca) faunáján - Folia Historico-naturalia Musei Matraensis, 29: 43-63.
- FALKNER, G., BANK, R. A. & PROSWITZ, T. VON 2001: Check list of the non-marine Molluscan Species-group taxa of the States of Northern, Atlantic and Central Europe (CLECOM I). - Heldia 4: 1-76.

